Το πρόβλημα των θρησκευτικών στα σχολεία. Μία αγιορείτικη θεώρησι (Αρχιμ. Βασιλείος Γοντικάκης (Προηγούμενος Ι. Μ. Ιβήρων Αγίου Όρους)

Categories : ΘΕΟΛΟΓΙΑ

Date : 3 Φεβρουαρίου, 2013

Ἀκοῦμε τὸ θέμα ποὺ ὑπάρχει. Καταλαβαίνουμε τὰ προβλήματα. Δεχόμαστε τὶς δυσκολίες. Ὑπάρχουν καινούργιες συνθῆκες ζωῆς. Βρίσκονται μαζὶ μὲ τὰ ὀρθόδοξα παιδιὰ τῆς Ἑλλάδος ξένα, ἄλλης καταγωγῆς καὶ ἄλλων παραδόσεων.
Πρέπει νὰ βρεθῆ ἕνας τρόπος νὰ μπορέσωμε νὰ συμβιώνωμε, νὰ ἀνεχόμαστε τὸν ἄλλον τῆς ἄλλης παραδόσεως. Βρισκόμαστε σὲ νέα ἐποχή. Εὔκολα μετακινοῦνται πληθυσμοί. Μεταφέρονται πληροφορίες, γνώσεις καὶ ἐμπορεύματα.
Πρέπει νὰ εἶναι τὸ σχολεῖο ἀνοιχτό, ἀνεκτικό. Καὶ τὰ δικά μας παιδιὰ νὰ τὸ καταλάβουν, νὰ τὸ δεχθοῦν. Καὶ τὰ ξένα παιδιὰ νὰ μὴν αἰσθάνωνται ξένα, ἀλλὰ νὰ τρέφωνται ἀπὸ τὴ μιὰ πηγὴ τῆς ἀλήθειας.
Γίνεται συζήτησι. Προβληματίζονται πολλοί. Προτείνονται λύσεις: τὸ σχολεῖο νὰ ἔχη ἕνα χαρακτῆρα θρησκειολογικό. Νὰ μείνη ὁμολογιακὸ ἐφόσον ἡ συντριπτικὴ πλειοψηφία, σχεδὸν ὁλότης, εἶναι ὀρθόδοξη. Νὰ πάρη χαρακτῆρα πιὸ ἀνοιχτό, μὲ γνωσιολογικὸ περιεχόμενο.
Τὰ ἀκοῦμε, τὰ βλέπομε, τὰ κατανοοῦμε. Ὑπάρχει πρόβλημα. Ἀλλὰ ἔτσι ποὺ τίθεται προκαλεῖ δυσκολίες. Δημιουργοῦνται ἀντιμαχόμενες παρατάξεις.
Ὅλοι ἰσχυρίζονται ὅτι ξεκινοῦν ἀπὸ τὴν Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία. Δὲν ἀρνοῦνται ἀλλὰ κηρύττουν τὴν Ὀρθόδοξη παράδοσι. Ἀλλὰ ἐνῶ αὐτὰ λέγονται οἱ διαφωνίες ὑπάρχουν. Τὸ χάσμα φαίνεται μεγάλο.

* * *

Βλέποντας τὸ θέμα ὅλο ἀπὸ τὴ δική μας πλευρὰ τὸ βλέπομε σοβαρὸ καὶ ταυτόχρονα ἀνύπαρκτο.

Ἐρχόμενοι στὸ Ἅγιον Ὄρος μπαίνομε σὲ ἕνα σχολεῖο. Γινόμαστε ἰσόβιοι μαθητές. Σπουδάζομε καὶ ζοῦμε τὴ λειτουργικὴ θεολογία τῆς Ἐκκλησίας.

Ἐδῶ βρίσκομε τὴν ἀπάντησι γιὰ τὸ θέμα. "Ἐν αὐτῇ γὰρ ζῶμεν καὶ κινούμεθα καί

ἐσμεν". Νοιώθομε νὰ εἶναι κάτι ἄλλο πανανθρώπινο καὶ θεϊκό. Δὲν εἶναι μιὰ θρησκευτικὴ ἄποψι. Εἶναι μιὰ θεοφάνεια· φανέρωσι τοῦ ἀοράτου, ἀκαταλήπτου καὶ ἀπροσίτου Θεοῦ.

Στὶς ἀντιρρήσεις ποὺ μπορεῖ νὰ προκληθοῦν ἀπὸ τὰ λεγόμενά μας, ἁπλῶς λέμε: ἀφῆστε μας νὰ μιλήσωμε γιὰ τὸ θέμα. Ἀφῆστε μας νὰ σιωπήσωμε. Νὰ πᾶμε στὴν ἄκρη. Νὰ μὴν ἐμποδίζωμε κανένα. Νὰ ποῦμε: "Ἔρχου καὶ ἴδε" (Ἰω. 1, 46). Δὲν μπορεῖς νὰ πῆς τὰ ἄρρητα.

* * *

Ζῶντας μέσα στὴν Ἐκκλησία ἐκπλήττεσαι. Δὲν πλησιάζεις τὸ μυστήριο τῆς ζωῆς διανοητικά. Γνωρίζεις τὸν Θεὸ ὡς πλησμονὴ ἀγάπης, ἀλήθειας καὶ κάλλους. Βαφτίζεσαι ὁλόκληρος στὰ νάματα τῆς χάριτος.

Γνωρίζομε τὴν ἄφατη ἀγάπη τοῦ Θεοῦ: Γίνεται ἄνθρωπος. Ταπεινώνεται. Θυσιάζεται. Δὲν κρίνει κανένα. Δέχεται νὰ κριθῆ ἀπὸ ὅλους. Τὰ πάντα ὑπομένει γιὰ νὰ σώση τὸν ἄνθρωπο, γιὰ νὰ σώση τὴν ἐλευθερία του. Παραξενεύεσαι καὶ μένεις ἄφωνος μπροστὰ σ' αὐτὴ τὴν ταπείνωσι, τὸ ἔλεος, τὴ φιλανθρωπία.

Βλέπεις πῶς ἐπεμβαίνει. Δὲν τιμωρεῖ τὸν ἀδύνατο. Αἴρει τὴν ἁμαρτία τοῦ κόσμου. Κατακρίνει τὴν ἁμαρτία ἐν τῇ ἑαυτοῦ σαρκί. Σὲ ἐκπλήττει μὲ τὴ συμπεριφορά του.

Εἶναι ὁ Παντοκράτωρ καὶ παντοδύναμος. Πολιτεύεται ὡς ἀδύνατος καὶ ἀνύπαρκτος γιὰ νὰ μπορέση νὰ ἀναπτυχθῆ ὁ ἄνθρωπος.

Φεύγει ἀπὸ ἀγάπη. "Συμφέρει ὑμῖν ἵνα ἐγὼ ἀπέλθω". Καὶ τὴν ἴδια στιγμὴ εἶναι ὁ ἀοράτως παρὼν ποὺ τὰ κάνει ὅλα γιὰ τὴ σωτηρία ὅλων. Εἶναι ὁ προσφέρων καὶ προσφερόμενος καὶ προσδεχόμενος καὶ διαδιδόμενος στὴ σωτηρία τοῦ σύμπαντος κόσμου. Ἡ διαγωγή Του μᾶς κρίνει.

Μέγα τὸ μυστήριο τοῦ Θεοῦ. Μέγα τὸ μυστήριο τοῦ ἀνθρώπου· τοῦ μικροῦ, τοῦ ἄρρωστου, φυλακισμένου καὶ ξένου.

Εἶναι Θεὸς καὶ γίνεται ἄνθρωπος. Εἶναι Θεάνθρωπος καὶ ὁμολογεῖ: "Ἐγώ εἰμι σκώληξ καὶ οὐκ ἄνθρωπος". Ταπεινώνεται. Πάει πιὸ κάτω ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο. Θέλει νὰ σώση τὸν περιφρονημένο καὶ ἐλάχιστο. Θέλει νὰ θεώση τὸ ἀνθρώπινο.

Δὲν εἶναι ἄλλο ἡ ὁμολογία τῆς θεϊκῆς δυνάμεως καὶ τοῦ κύρους· καὶ ἄλλη ἡ συντριβὴ τῆς ταπεινώσεώς Του. Τὸ "ἐγώ εἰμι σκώληξ καὶ οὐκ ἄνθρωπος" λέει διὰ τῆς διαγωγῆς του ξεκάθαρα: Ἐγὼ εἶμαι Θεὸς καὶ ὄχι ἄνθρωπος.

Μόνον ἕνας Θεὸς μπορεῖ τόσο νὰ ταπεινωθῆ καὶ νὰ φανερώση τὴ θεϊκὴ δόξα τῆς ταπεινώσεως.

Καὶ γιὰ τὸν πιστὸ· δὲν εἶναι ἄλλο ἡ ὁμολογία τῆς πίστεως καὶ ἄλλο ἡ προσφορὰ τῆς ἀγάπης πρὸς ὅλο τὸν κόσμο. Τὸ ἕνα πολύτιμο ποὺ ἔχει νὰ προσφέρη εἶναι ἡ ἀλήθεια τῆς πίστεως.

Ἀμέσως δημιουργεῖται ἄλλο κλίμα. Ἀποκτᾶς ἄλλη συνείδησι τοῦ τί εἶναι Θεός, τί κόσμος καὶ τί ἄνθρωπος. Δὲν παίρνεις θέσι ἀμυνομένου, ἀλλὰ γεμίζεις μὲ τὸ δέος τοῦ προσκυνητοῦ ποὺ συγκλονίζεται ἀπὸ τὸ θεϊκὸ μεγαλεῖο τῆς ἀγάπης ποὺ σὲ περιβάλλει.

Ἀποκτᾶς ἄλλες αἰσθήσεις. Γίνεσαι μιὰ αἴσθησι. Κάνεις διάγνωσι τῆς ἀξίας τοῦ κάθε ἀνθρώπου καὶ πράγματος. Γνωρίζεις τὸν Ἄγνωστο. Πλησιάζεις τὸν ἄφθαστο. Αὐτὸς σὲ πλησιάζει. Γι' αὐτὸ τὸ "γνόντες τὸν Θεὸν" ἐκφράζεται μὲ τὸ "γνωσθέντες ὑπὸ τοῦ Θεοῦ" (Γαλ. 4, 9).

Ὅλα μετροῦνται διαφορετικά, μεταμορφώνονται θεϊκά. Ὅλα εἶναι φανέρωσι αὐτῆς τῆς ἀγάπης· καὶ ὅταν μᾶς συμπαραστέκεται στοργικὰ καὶ ὅταν μᾶς ἐγκαταλείπει διακριτικά.

Στὸν ἀπόστολο Πέτρο ποὺ ζητᾶ νὰ βαδίση ἐπὶ τῶν ὑδάτων καὶ νὰ ἔλθη πρὸς Αὐτόν, ἀπὸ ἀγάπη τοῦ δίδει τὴ δύναμι. Στὴ συνέχεια, ἀπὸ τὴν ἴδια ἀγάπη κινούμενος αἴρει τὴν χάρι Του, καὶ ὁ Πέτρος βυθίζεται. Τότε ἀπὸ μέσα του φυσιολογικὰ βγαίνει ἡ κραυγή· Ἐπιστάτα ἀπολλύμεθα, σῶσε μας.

Ἡ μεγαλωσύνη τοῦ Θεοῦ φανερώνεται στὴ θυσία τῆς ἀγάπης καὶ στὴν κένωσι τῆς προσφορᾶς. Τὸ μεγαλεῖο τοῦ ἀνθρώπου βρίσκεται καὶ ἀναπτύσσεται μέσα στὸ πνεῦμα τῆς εὐγνωμοσύνης, τῆς ὑπομονῆς καὶ τῆς εὐχαριστίας πρὸς Αὐτὸν ποὺ προσφέρεται ὡς τροφὴ τοῦ παντὸς κόσμου, ὡς ἄρτος οὐράνιος, μελιζόμενος καὶ μὴ διαιρούμενος, πάντοτε ἐσθιόμενος καὶ μηδέποτε δαπανώμενος. Στέλνει τὸ Πνεῦμα του, τὸ ἀπαθῶς μεριζόμενον καὶ ὁλοσχερῶς μετεχόμενον. Σὲ κάθε ἅγια μερίδα θείου Ἄρτου βρίσκεται ὅλος ὁ Χριστὸς. Σὲ κάθε χάρισμα ὅλα τὰ χαρίσματα τοῦ Πνεύματος. Ἔτσι ὁ καθένας τρέφεται μὲ τὴν χάρι τῆς αἰωνιότητος.

Μὲ τὴν ὑπομονὴ καὶ τὴν ἀγάπη δέχεται ὁ ἄνθρωπος τὴ θεία ἐπίσκεψι. Ὅλα εἶναι εὐλογία: Ὅταν μᾶς χαρίζη τὴν ὑγεία, μᾶς τρέφει πνευματικά. Ὅταν ἐπιτρέπη δοκιμασίες, μᾶς χαρίζει τὰ ἀνέλπιστα. Στὸ τέλος πιὸ μεγάλη παράκλησι καὶ ἀστείρευτη χαρὰ ἔρχεται ἀπὸ τὶς δοκιμασίες. Οὔτε χαίρεσαι μόνο στὴ χαρά, οὔτε στυγνάζεις στὴ θλίψι. Ἀναπαύεσαι σὲ Αὐτὸν ποὺ εἶναι Θεὸς ἐλέους, οἰκτιρμῶν καὶ φιλανθρωπίας. Καταλήγεις σὲ μία αἴτησι: Γενηθήτω τὸ θέλημά σου. Χωρὶς αὐτὸν τίποτε δὲν ἔχει νόημα. Μὲ τὴ χάρι Του ὅλα μετατρέπονται, πρὸ παντὸς τὰ ἐπώδυνα,

σὲ εὐλογίες.

Ὁ ἄνθρωπος πλάσθηκε ἀπὸ τὸν Θεὸ μὲ μιὰ ψυχὴ ποὺ ξεπερνᾶ τὴν ἀξία ὅλου τοῦ κόσμου, καὶ μὲ μιὰ δίψα ποὺ δὲν σβήνει μὲ ὅλες τὶς χαρὲς καὶ τὶς ἐπιτυχίες. Ὅλο τὸν κόσμο νὰ τοῦ δώσης μένει ἀνικανοποίητος καὶ νηστικός. Στὸ ἐλάχιστο τὸ θεϊκὸ χάρισμα βρίσκει τὸ πᾶν ποὺ ἀκατάπαυστα ξεπερνιέται καὶ πάει παραπέρα. Αὐτὸ τὸ ἐλάχιστο μὲ τὸν ἀτελεύτητο δυναμισμὸ δὲν κατορθώνεται μὲ ἱκανότητες καὶ προσπάθειες ἀνθρώπινες. Εἶναι δῶρο τοῦ Ἑνὸς ποὺ δίδεται ἐξαίφνης στὸν ἐλάχιστο καὶ ταπεινὸ ποὺ μόνον ἀγαπᾶ, ὑπομένει καὶ ἐλπίζει, ἀκόμα καὶ ὅταν ὅλα χάνωνται.

Ἔχει σαρκωθῆ ἡ ἀλήθεια τῆς ἀγάπης ποὺ καταργεῖ τοὺς χωρισμοὺς καὶ τὸν θάνατο. Αὐτὴ τὴ σαρκωθεῖσα ἀλήθεια καὶ τὴν ἀγάπη γνωρίζομε. Αὐτὴ μᾶς ἔφερε ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι. Αὐτὴ μᾶς σώζει δωρεάν. Αὐτὴν ὁμολογοῦμε καὶ κηρύττομε. Σ' αὐτὴν ἐγκαταλείπομε τὴν ζωὴν ἡμῶν ἅπασαν καὶ τὴν ἐλπίδα. Σ' αὐτὴν ἐγκαταλείπομε τὰ παιδιὰ ὅλου τοῦ κόσμου γιὰ νὰ προκόψουν.

* * *

Τὸ σύνολο τῆς ζωῆς στὴν Ἐκκλησία γνωρίζεται ὡς μία ἑορτή, ἕνα πανηγύρι χαρᾶς. Μέσα σ' αὐτὸ τὸ πανηγύρι τῆς ζωῆς καὶ τῆς εὐφροσύνης βάζει ἡ ὀρθόδοξη ἀγωγὴ τὰ παιδιά. Νοιώθουν τὴ ζεστασιὰ τῆς ἀγάπης καὶ τὴ χαρὰ τοῦ παιχνιδιοῦ.

Ὅσο περνᾶ ὁ καιρὸς καὶ μεγαλώνουν, γεννιοῦνται μέσα τους νέα ἐρωτήματα καὶ προβλήματα: Φυσιολογικὰ ἔρχονται καὶ οἱ ἀπαντήσεις. Τότε βλέπουν τὰ ἁπλὰ λόγια, οἱ ἦχοι καὶ οἱ εἰκόνες τῆς λειτουργικῆς θεολογίας, νὰ ἔχουν τόσο περιεχόμενο καὶ βάθος ποὺ οὔτε τὸ καταλάβαινες οὔτε τὸ χρειαζόσουν ὅταν ἤσουν μικρὸ παιδί.

Τὸ παιδὶ χαίρεται τὰ παιχνίδια καὶ τὴ ζωή. Λυπᾶται μιὰ στιγμὴ γιατὶ τὰ χάνει (τὰ παιχνίδια τοῦ παιδιοῦ καὶ τὴ νεότητα τοῦ ἐφήβου). Αὐτὰ ποὺ ἀκολουθοῦν εἶναι ἐκπληκτικώτερα καὶ μονιμώτερα. Μπαίνει στὴν παράδοσι τοῦ Ἀποστόλου ποὺ ὁμολογεῖ: "ὅταν ἀσθενῶ τότε δυνατός εἰμι". "Χαίρω ἐν τοῖς παθήμασί μου". Καὶ μὲ τὴν πάροδο τοῦ χρόνου. Ἔρχονται δυσκολίες. Δὲν σταματοῦν τὰ βάσανα. Ἀλλὰ τὰ πάντα μεταβάλλονται σὲ εὐλογία καὶ ἀγαλλίασι.

Ὁ δημιουργὸς καὶ προνοητὴς τῆς ζωῆς μας, κάθε φορὰ μᾶς δίδει αὐτὸ ποὺ χρειαζόμαστε. Ὅλα δι' Αὐτοῦ ἀποδεικνύονται καλά: ὁ σταυρός, οἱ πειρασμοί, οἱ δοκιμασίες.

Ἐνισχύεσαι ἀπὸ τὶς δοκιμασίες, καὶ δυναμώνεις ἀπὸ τὶς ἀσθένειες. Τρέφονται οἱ ρίζες σου ἀπὸ τὶς πίκρες τῆς ζωῆς καὶ βλαστάνουν τὰ κλαδιά σου στοὺς φωτεινοὺς οὐρανοὺς τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς ἐπεκτάσεως.

Δὲν διδάσκεσαι ἐγκυκλοπαιδικὰ τὸ φαινόμενο τῆς θρησκείας. Ζῆς τὴν πραγματικότητα ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι ἀγάπη. Καὶ πλάθεσαι ἀπ' αὐτήν.

Ὁ Θεὸς εἶναι τόσο μεγάλος καὶ εὔσπλαγχνος ποὺ σὲ ἀφήνει νὰ τὸν ἀρνηθῆς ἂν πέσης στὸν πειρασμὸ τῆς ἀφροσύνης, ὅπως ἔγινε μὲ τὸν ἄσωτο υἱό. Ὁ πατέρας δὲν τὸν τιμωρεῖ (οὔτε περισσότερ τὸν θανατώνει) ἐπειδὴ τὸν ἀρνεῖται. Ἀλλὰ τὸν ἀφήνει νὰ πάη ὅπου θέλει. Καὶ ἡ πατρική του ἀγάπη πηγαίνει πρὶν ἀπ' αὐτόν. Τὸν συνοδεύει διακριτικά, χωρὶς νὰ τὸν βλέπη ὁ ἄσωτος. Καὶ ἀρνούμενος τὸν πατέρα ἀντιλαμβάνεται τὴν χάρι Του. Θυμᾶται τὸ σπίτι Του. Καὶ μόνος του γυρίζει στὴν ἐλευθερία τῆς ἀγάπης ποὺ ἐπιτυγχάνεται μὲ τὴν ὑπακοὴ στὴν ἀλήθεια ποὺ εἶναι ὁ Θεὸς πατέρας.

Ὅ,τι ἐπιτρέπει τὸ ἐπιτρέπει ἀπὸ ἀγάπη γιὰ τὸ καλό μας. Πρέπει νὰ καλλιεργηθῆ τὸ χωράφι γιὰ νὰ δώση καρπό. Πρέπει νὰ περάση δοκιμασίες σταυρῶν καὶ πειρασμῶν ὁ ἄνθρωπος γιὰ νὰ φτάση στὴν εὐαισθησία νὰ παίρνη δι' ὀλίγων τὰ πολλὰ καὶ ἀπὸ τὸν πόνο τὴν παρηγοριά.

Κάνοντας ὑπομονὴ στὸν ἀγῶνα σου, κατὰ τὴν πιὸ δύσκολη στιγμὴ ποὺ φτάνεις νὰ λυγίσης· ἔρχεται καὶ σὲ βρίσκει. Μένει μαζί σου καὶ σὲ παρηγορεῖ.

Παραξενεύεσαι τότε καὶ λές: "Πόθεν μοι τοῦτο"; Πῶς ἔγινε αὐτὸ σὲ μένα ποὺ ὅλοι μὲ περιφρόνησαν μὲ τὶς θεωρίες τους. Σὲ μένα ποὺ εἶμαι ἄξιος κάθε καταδίκης μὲ τὶς ἁμαρτίες μου. Καὶ ζῆς τὸ γεγονὸς τῆς θείας ἐπισκέψεως καὶ παρακλήσεως. Ζῆς τὸ θαῦμα τῆς θείας παρουσίας. Νοιώθεις τὸ θαῦμα πῶς δημιουργεῖται ὁ κόσμος ἐκ τοῦ μὴ ὄντος ἀπὸ περίσσευμα ἀγάπης. Πῶς σαρκοῦται ὁ Λόγος καὶ Θεός. Πῶς ἡ ἀνθρώπινη φύσι, ὁ ἄνθρωπος, ἡ Παρθένος Μαρία γεννᾶ τὸν Θεὸ καὶ ἀναδεικνύεται Θεοτόκος.

Αὐτὰ εἶναι ὑπὲρ φύσιν καὶ αἴσθησιν, ἀλλὰ ἔτσι ἐνεργεῖ ὁ Θεός. Καὶ γι' αὐτὰ τὰ θαυμάσια ἔχει πλάσει τὸν ἄνθρωπο.

Ὅλα τὰ μεγάλα γίνονται ἀκόπως, εἶναι δῶρα τοῦ Θεοῦ· δίδονται ἐξαίφνης, χωρὶς νὰ τὸ περιμένης, στοὺς ἥρωες τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ὑπομονῆς.

Ζῆς μιὰ ὁλόκληρη ζωὴ πόνων, γιὰ νὰ φτάσης σὲ μιὰ στιγμὴ ποὺ ταυτίζεται μὲ τὴν αἰωνιότητα· μὲ τὴν ἐλευθερία τῆς σωτηρίας.

Σὰν τὸν ληστὴ ποὺ καταλήγει κρεμασμένος πάνω στὸν σταυρὸ νὰ πῆ μιὰ φράσι: "Μνήσθητί μου, Κύριε, ὅταν ἔλθης ἐν τῇ βασιλείᾳ σου". Καὶ μπαίνει αὐθημερὸν στὸν παράδεισο.

Σὰν τὴν αἱμορροοῦσα τοῦ Εὐαγγελίου ποὺ ὑποφέρει ἐπὶ σειρὰ ἐτῶν. Δὲν βρίσκει

καμμιὰ παρηγοριὰ καὶ θεραπεία μὲ τὶς ἀνθρώπινες ἐπεμβάσεις. Φτάνει στὸ ἀπροχώρητο. Καταφεύγει στὸν Χριστό. Ἀκουμπᾶ τὸ ἄκρο τοῦ ἱματίου Του. Ἀφήνει σ' Αὐτὸν τὴν ἀπόγνωσι τοῦ πόνου. Καὶ δέχεται τὴν ἴασι τοῦ πάθους. "Παραχρῆμα ἔστη ἡ ρῦσις τοῦ αἵματος" (Λουκ. 8, 44).

Τότε λές: ἄξιζε ὅλος ὁ κόπος, τὰ βάσανα καὶ ἡ ὑπομονὴ μιᾶς ζωῆς γιὰ νὰ ζήσω αὐτὸ τὸ ἄρρητο θαῦμα.

Ὅλη ἡ ἀνθρωπότης εἶναι ἕνας ἄνθρωπος. "Εἷς ἄνθρωπος κατωνομάσθη τὸ πᾶν" (Ἀγ. Γρηγόριος Νύσσης). Ὅλη ἡ ἱστορία μιὰ ζωή, μιὰ πορεία δοκιμασιῶν καὶ πόνου. Εἶναι καιρὸς νὰ δεχθῆ τὸ μήνυμα τῆς ζωῆς, τὸ ἕνα, τὴν ἀποκάλυψι τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ.

Ἡ ζωὴ δὲν εἶναι μιὰ τυφλὴ πορεία ποὺ καταλήγει στὸν θάνατο· ἀλλὰ εἶναι ἕνας δρόμος μὲ πολλοὺς σταυροὺς καὶ ἀπογνώσεις ποὺ καταλήγει στὴν Ἀνάστασι.

Εἶναι δῶρο τοῦ Θεοῦ ἡ ἐκ τοῦ μὴ ὄντος δημιουργία τοῦ κόσμου. Καὶ εἶναι μεγαλύτερο δῶρο τῆς ἴδιας ἀγάπης ἡ ἔκπληξι τῆς Ἀναστάσεως ποὺ καταργεῖ τὸν θάνατο καὶ ἐγκαινιάζει τὴν ἀτελεύτητη πορεία ἀπὸ δόξης εἰς δόξαν.

* * *

Ἡ ζωὴ εἶναι ἐνδιαφέρουσα ἐπειδὴ εἶναι ἐπικίνδυνη καὶ ἀπρόβλεπτη. Συνέχεια ὅλα διακυβεύονται καὶ ὅλα εἶναι σίγουρα μὲ τὴν πίστι καὶ τὴν ἐμπιστοσύνη στὴν ἀγάπη Του.

Συμβαίνουν ἀπρόσμενες ἐκπλήξεις: Οὔτε ὁ μακρυνὸς καὶ ξένος εἶναι ἀποκλεισμένος ἀπὸ τὴ σωτηρία, οὔτε ὁ κοντινὸς καὶ μαθητὴς εἶναι ἐξασφαλισμένος.

Ἕνας ληστὴς μπαίνει πρῶτος στὸν παράδεισο. Ἕνας μαθητὴς ἀρνεῖται τὸν Διδάσκαλο καὶ ἄλλος τὸν προδίδει. Ἕνας ἑκατόνταρχος πιστεύει. Καὶ οἱ ἀρχιερεῖς ἐμπαίζουν καὶ ζητοῦν τὴ σταύρωσι. Ὁ πιὸ σκληρὸς διώκτης γίνεται ὁ μεγαλύτερος Ἀπόστολος. Ὅλα εἶναι καλὰ καὶ ἐνδιαφέροντα γιατὶ ὅλα τὰ ρυθμίζει "ὁ ἐπὶ πάντων Θεός".

Συμπεριφέρεται μὲ στοργὴ στὸν παραστρατημένο καὶ ἐνοχλούμενο ἀπὸ ἀκάθαρτα πνεύματα. Κρίνει αὐστηρὰ τὸν ὑποκριτὴ ποὺ κάνει τὸν δάσκαλο τοῦ νόμου καὶ βασανίζει τὸν κόσμο. Θεραπεύει τοὺς ἀρρώστους. Καλεῖ κοντά του ὅλους τοὺς κουρασμένους καὶ ἀπεγνωσμένους. Πετᾶ ἔξω ἀπὸ τὸ ναὸ τοὺς κολλυβιστὲς καὶ ἀργυραμοιβοὺς ποὺ μεταβάλλουν τὸν οἶκο τοῦ Θεοῦ σὲ οἶκο ἐμπορίου.

Συμβαίνουν παράξενα πράγματα. Συχνὰ αὐτοὶ ποὺ τὸν ἀντιπροσωπεύουν τὸν ἀγνοοῦν. Καὶ αὐτοὶ ποὺ τὸν ἀρνοῦνται τὸν ζητοῦν.

Ἔρχονται ἐξ ἀνατολῶν καὶ δυσμῶν καὶ ἀνακλίνονται μετὰ Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ. Καὶ οἱ κατὰ φαντασίαν υἱοὶ τῆς Βασιλείας ἐκβάλλονται εἰς τὸ πῦρ τὸ ἐξώτερον.

Κάποιοι ποὺ λένε "Κύριε, Κύριε" καὶ παρουσιάζονται ὡς κήρυκες καὶ θαυματουργοὶ θὰ ἀκούσουν (δηλαδὴ ἀκοῦνε ἀλλὰ δὲν καταλαβαίνουν) "οὐδέποτε ἔγνων ὑμᾶς".

Κάποιοι συντηρητικοὶ κηρύττουν ταγκιασμένη θεολογία· ἄλλοι προοδευτικοὶ νερουλιασμένη· καὶ δὲν τὸ καταλαβαίνουν. Ἐνῶ τὴν ἴδια στιγμὴ ἀθορύβως προχέονται ποταμοὶ τῆς χάριτος ἀπὸ κάποιους πονεμένους, ταπεινοὺς καὶ ἄγνωστους.

Αὐτὸς εἶναι ἀγάπη ἀμετάπτωτη καὶ πάνσοφη. Ἐμεῖς ἐπιπολαιότης ἀδικαιολόγητη καὶ ἐπικίνδυνη. Ἀλλὰ μένει πάντα γιὰ ὅλους μας ἡ ὁδὸς τῆς μετανοίας.

* * *

"Δίδω ἀγωγὴ" σημαίνει ὅτι ξέρω τί εἶναι Θεός, κόσμος, ἄνθρωπος. Ξέρω τί εἶναι τὸ παιδί. Ἀπὸ ποὺ ξεκινᾶ. Ποιά εἶναι ἡ φιλοδοξία, ἡ προσδοκία καὶ οἱ δυνατότητές του. Ποιά ἐρωτήματα κυοφοροῦνται μέσα του καὶ ποιές ἀπαντήσεις δίδονται.

Ὅταν ἐγὼ ποὺ διδάσκω εἶμαι μισερὸς καὶ ἀνεπαρκὴς μὲ μειωμένα ἐνδιαφέροντα καὶ ἐλλιπῆ γνῶσι τοῦ μυστηρίου τῆς ζωῆς καὶ τοῦ ἀνθρώπου, εἶμαι ἀκατάλληλος γιὰ τὸ ἔργο τοῦ παιδαγωγοῦ.

Ὅταν τὸ παιδὶ εἶναι ἀετὸς τοῦ πνεύματος καὶ ἐγὼ τὸ βλέπω σὰν πουλερικό, γιὰ τὸ κοτέτσι τοῦ συστήματος, νὰ μοῦ δίδη αὐγὰ καὶ κρέας γιὰ πούλημα. Τότε ἀγνοῶ καὶ πνίγω τὰ αἰτήματα τοῦ ἀετοῦ ποὺ ἔχει ἄλλους ὁρίζοντες ζωῆς. Πετᾶ σὲ ἄλλα ὕψη. Καὶ φωλιάζει σὲ ἄλλες κορφές. Ἡ Ἐκκλησία γνωρίζει τί εἶναι ἄνθρωπος, ποιά ἡ φύσι καὶ ἡ ἀποστολή του.

Δὲν ἀσχολοῦμαι ἁπλῶς μὲ τὸ φαινόμενο θρησκεία. Δὲν ἔχω μπροστά μου σπουδαστὲς θρησκειολογικῶν ἀπασχολήσεων. Ἀλλὰ ἔχω εὐαίσθητα πλάσματα ποὺ θέλουν νὰ ζήσουν.

Ὀφείλω νὰ τοὺς προσφέρω τὴν κατάλληλη τροφὴ γιὰ νὰ ἀναπτυχθοῦν καὶ τὰ παιχνίδια γιὰ νὰ παίξουν. Δὲν τοὺς ἐκθέτω ὅ,τι κυκλοφορεῖ στὴ θρησκευτικὴ ἀγορὰ γιὰ νὰ διαλέξουν μόνα τους. Ἀπομακρύνω ὅλα τὰ αἰχμηρὰ ἀντικείμενα γιὰ νὰ μὴν κοποῦν παίζοντας καὶ ὅλα τὰ φάρμακα γιὰ νὰ μὴν δηλητηριαστοῦν δοκιμάζοντας.

Τὰ παιδιὰ τῆς ὁποιασδήποτε θρησκευτικῆς παραδόσεως, ὅταν δοῦν καὶ ἀκούσουν τὸν δάσκαλό τους εὔκολα καὶ ἀπροβλημάτιστα νὰ ἐκθέτη μπροστά τους ὅλες τὶς

θρησκευτικὲς δοξασίες καὶ τὰ σύμβολα· αὐθόρμητα θὰ περιοριστοῦν στὸν ἑαυτόν τους, θὰ κλειστοῦν στὴν πίστι τους γιατὶ θὰ διακρίνουν τὸν κίνδυνο τῆς πνευματικῆς ἀδιαφορίας καὶ τοῦ θρησκευτικοῦ ἀμοραλισμοῦ. Ὁ δάσκαλός τους δὲν εἶναι παιδαγωγὸς ἀλλὰ μεταπράτης πληροφοριῶν.

Ὅταν παρουσιασθῆ ἡ ἀλήθεια τῆς Ἀγάπης ποὺ θυσιάζεται καὶ τοὺς ἐξασφαλίζει τὴ δυνατότητα τῆς προσωπικῆς ζωῆς καὶ ἐλευθερίας, τότε καθένα παιδὶ ἀνοίγει αὐθόρμητα τὴν καρδιά του ὅπως ἀνοίγει τὸ ἄνθος τὰ πέταλά του στὸ φῶς τοῦ ἥλιου. Καὶ ἀρχίζει ἡ ὀμορφιὰ τῆς ζωῆς καὶ τῆς εὐθύνης. Καθένας κρίνεται καὶ κρίνει αὐθόρμητα μέσα του.

Σέβομαι τὴν ἐλευθερία τοῦ ἄλλου σημαίνει ὅτι θυσιάζομαι γιὰ νὰ τὴν ἐξασφαλίσω. Καὶ ὁ ἐλεύθερος ἐν Πνεύματι ἄνθρωπος, ὅπου καὶ ἂν βρίσκεται εἶναι ἕνα μέρος τοῦ ἀληθινοῦ ἑαυτοῦ μας. Ἓν σῶμα καὶ ἓν πνεῦμα ἐσμὲν οἱ πολλοί.

Οὔτε κατεβάζω τὸ μυστήριο τῆς ζωῆς στὴν ἄψυχη πεζότητα τῆς ἀδιαφορίας. Οὔτε ἀγνοῶ τὴ δίψα καὶ τὴν προσδοκία τοῦ νέου ἀνθρώπου γιὰ τὰ θαυμαστὰ καὶ ἀνέφικτα. Ἡ Ἐκκλησία ἀνοίγει τὸ μυστήριο τοῦ κόσμου στὴν ψυχὴ τοῦ παιδιοῦ. Γιὰ νὰ χαρῆ τὴν ὀμορφιὰ τῆς ζωῆς καὶ τὴν κατάργησι τοῦ θανάτου.

Εἶναι μεγάλη εὐλογία γιὰ ὅλο τὸν κόσμο ὅταν οἱ ὀρθόδοξοι εἴμαστε ἀληθινὰ ὀρθόδοξοι.

* * *

Συμπερασματικά: μὲ τὴν ὀρθόδοξη ἐμπειρία καὶ ζωή, τὸ ὁμολογιακὸ μάθημα εἶναι ἀνοικτὸ καὶ ἀπεριόριστο. Τὸ ἀνοικτὸ ἀνθρωπίνως εἶναι τὸ κλειστὸ καὶ ἀνυπόφορο. Ἡ ὁποιαδήποτε ἐλευθερία του δὲν μπορεῖ νὰ βγῆ ἔξω ἀπὸ τὰ ὅρια τῆς φθορᾶς τοῦ χώρου καὶ τοῦ χρόνου ποὺ δὲν χωροῦν τὸν ἄνθρωπο.

Θρησκευτικὰ γιὰ ὅλους εἶναι ἡ ἔκπληξι τῆς ἀγάπης, τῆς ταπεινώσεως τοῦ Θεοῦ Λόγου, ποὺ θεώνει τὸν ἄνθρωπο. Θρησκευτικὰ γιὰ κανένα ἡ βάναυση ἐπέμβασι τοῦ ἀνθρώπου πάνω στὸν ἄνθρωπο.

Δὲν θὰ τὸ κάνω πιὸ ἀνθρώπινο, κατὰ τὸ λογισμό μου, τὸ μήνυμα τῆς ζωῆς ὅταν παρουσιάζω τὸν Χριστὸ ὄχι ὡς Θεάνθρωπο, ὅπως τὸν πιστεύει ἡ Ἐκκλησία, ἀλλὰ ὡς ἕνα ἀρχηγὸ θρησκείας ἀπὸ τὶς πολλὲς ποὺ ὑπάρχουν.

Καὶ δὲν βοηθῶ κανένα ὅταν λέω ὅτι ἡ Παναγία Μητέρα τοῦ Θεανθρώπου δὲν εἶναι Θεοτόκος ἀλλὰ μιὰ καλὴ γυναῖκα.

Μὲ ἁπλότητα καὶ βεβαιότητα λέγονται τὰ ἄρρητα καὶ βιοῦνται τὰ ἀνέλπιστα: ὁ Θεὸς

ἔχει τόση ἀγάπη ποὺ γίνεται ἄνθρωπος. Καὶ ὁ ἄνθρωπος ἔχει τέτοιες δυνατότητες, ποὺ μπορεῖ νὰ γίνη θεὸς κατὰ χάριν. Καὶ ἡ Παναγία Μητέρα Του δὲν εἶναι Χριστοτόκος ἀλλὰ Θεοτόκος, "ἐν ᾗ θεωροῦσα ἡ κτίσις ἀγάλλεται".

Αὐτὰ λέγονται καὶ βιοῦνται ἀπὸ τὴν Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία. Καὶ οὔτε ἐπιβάλλεται διὰ τῆς βίας σὲ κανένα ἡ ἀλήθεια. Οὔτε ἀποκρύπτεται ἀπὸ δειλία τὸ θαῦμα

Ἡ ἀλήθεια τῆς σεσαρκωμένης Ἀγάπης δὲν σκοτώνει οὔτε σταυρώνει κανένα. Ἀλλὰ δέχεται νὰ σταυρωθῆ γιὰ νὰ σώση τοὺς σταυρωτές της.

* * *

Στὴ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου ὑπάρχουν δυσκολίες καὶ πειρασμοί. Ὑπάρχει ὁ διάβολος ποὺ σπέρνει ζιζάνια μέσα στὸ καλὸ σπέρμα. Πολλοὶ θέλουν νὰ ἀφαιρέσουν τὰ ζιζάνια. Ὁ Κύριος τοῦ ἀγροῦ συμβουλεύει: Καλύτερα μὴν τὰ πειράζετε. Ἀφῆστέ τα νὰ συναυξάνωνται μέχρι τὴν ὥρα τοῦ θερισμοῦ. Τότε θὰ πῶ στοὺς ἀγγέλους νὰ βγάλουν τὰ ζιζάνια καὶ νὰ τὰ κάψουν.

Ἐμεῖς θέλομε νὰ ξεκαθαρίσωμε τὰ πράγματα ἀμέσως. Ἐκεῖνος πάλι συμβουλεύει: περιμένετε. Μήπως δὲν διακρίνετε ἀκριβῶς ποὺ βρίσκεται τὸ κακό. Δὲν διακρίνετε σωστὰ τὴν ἀρρώστια καὶ μαζὶ μὲ τὰ ζιζάνια κάψετε καὶ τὸν ἑαυτόν σας.

Ἐμεῖς ὅμως εἴμαστε σίγουροι γιὰ τὸ ἀλάθητο τῆς διαγνώσεώς μας. Καὶ ἐπεμβαίνομε δυναμικὰ γιὰ νὰ καθαρισθῆ ὁ ἀγρὸς τῆς ἱστορίας.

Καῖμε τὰ ζιζάνια τῶν αἱρετικῶν καὶ ἀπίστων γιὰ νὰ κρατήσωμε καθαρὴ τὴν πίστι.

Καῖμε τὰ μιάσματα τῆς κατώτερης ράτσας γιὰ νὰ διατηρήσωμε καθαρὴ τὴ λευκὴ φυλή μας.

Σκοτώνομε τοὺς ἐκμεταλλευτὲς τοῦ λαοῦ γιὰ νὰ ἐπιβάλωμε τὴ δικαιοσύνη καὶ τὴν ἰσότητα μὲ τὴ βία τῆς ἀποφάσεως καὶ τὴν ἰσχὺ τῆς γροθιᾶς μας.

Ἀλλὰ δὲν βρίσκεται ἔτσι ἡ λύσις. Ὅλοι εἶναι ἕνα κομμάτι τοῦ ἑαυτοῦ μας. Ὅλοι περιμένουν τὴ σωτηρία. Ὅλοι εἴμαστε ὑπεύθυνοι γιὰ ὅλα.

Ἐνῶ τὸ ψέμα σκοτώνει τὸν ἄλλον γιὰ νὰ ἐπιβληθῆ· ἡ Ἀλήθεια σταυρώνεται γιὰ νὰ σώση τοὺς σταυρωτές της. Ἡ προτροπὴ τῆς Ἐκκλησίας εἶναι: "Σταυρώθητι καὶ μὴ σταυρώσης. Ἀδικήθητι καὶ μὴ ἀδικήσης". Ὁ τελικὸς σκοπὸς τοῦ θείου θελήματος εἶναι: "πάντας ἀνθρώπους σωθῆναι καὶ εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν".

* * *

Ὅταν ἀνεξάρτητα τῆς δημιουργικῆς τῶν πάντων Ἀλήθειας θέλω νὰ ἐπιβάλλω τὴν ἄποψί μου: ἢ σκοτώνω τὸν ἄλλον γιὰ νὰ σώσω τὴ θεωρία μου, ἢ σκοτώνω τὴν ἀλήθεια (ἐξισώνω τὰ ὑγιῆ μὲ τὰ νοσηρὰ) γιὰ νὰ ζαλίσω τὸν ἄνθρωπο καὶ νὰ πετύχω τὰ σχέδιά μου.

Εἶναι ἀδιάσπαστη ἡ σχέσι ἀλήθειας καὶ ἀγάπης. Δὲν ὑπάρχει ἡ μία χωρὶς τὴν ἄλλη.

Ἡ ἀλήθεια τῆς ἀγάπης δημιουργεῖ τὸν κόσμο. Καὶ ἡ ἀγάπη τῆς ἀλήθειας ἐλευθερώνει τὸν ἄνθρωπο. "Γνώσεσθε τὴν ἀλήθειαν, καὶ ἡ ἀλήθεια ἐλευθερώσει ὑμᾶς" (Ἰω. 8, 32).

Τὸ ψέμα: εἴτε σκοτώνει τὸν ἄνθρωπο γιὰ νὰ σώση τὴ θεωρία του· εἴτε σκοτώνει τὴν ἀλήθεια -- ἐξισώνει τὴ φενάκη μὲ τὴν πραγματικότητα -- γιὰ νὰ ἀκυρώση τὴν ἐλευθερία τοῦ ἀνθρώπου.

Ἀλήθεια εἶναι ἡ ἀγάπη ποὺ θυσιάζεται γιὰ νὰ σώση τὸν ἄνθρωπο, τὸν ἀδύνατο καὶ ἀδικαιολόγητο.

Ψέμα εἶναι ἡ βάναυση ἐπέμβασι ποὺ ἐπιβάλλεται διὰ τῆς βίας. Κλείνει τὸν ἄνθρωπο στὴν καταδίκη τῆς συμφορᾶς. Καὶ τὴν ὀνομάζει θρησκεία, ἐὰν ὁ αὐτουργός της παριστάνη τὸν προφήτη ἢ δημοκρατία ἐὰν παίζη τὸ ρόλο τοῦ πολιτικοῦ ἡγέτη.

Ἀλλὰ ἡ βαναυσότητα τοῦ πείσματος βασιλεύει ἀλλ' οὐκ αἰωνίζει. Βασανίζει μόνο μέσα στὴν ἱστορία τὸν ἄνθρωπο.

Ὁ χρόνος περνᾶ. Ἡ μανία σβήνει. Ἡ γροθιὰ λειώνει. Τὰ θύματα μένουν. Καὶ μέσα στὶς οἰμωγὲς τοῦ πόνου καὶ τοὺς ποταμοὺς τῶν αἱμάτων ποὺ χύνομε, βλέπομε ἤρεμα ἡ ἴδια ἀλήθεια τῆς Ἀγάπης νὰ παρουσιάζεται ἀλώβητη καὶ νὰ μᾶς περιμένη. . .

* * *

Καὶ ὅλοι ἐὰν ἐπαναστατήσωμε γιὰ νὰ ἀντικαταστήσωμε τὸν Ἕνα δημιουργὸ τοῦ παντὸς καὶ νὰ διορθώσωμε τὸ ἔργο Του, δὲν πετυχαίνομε τίποτε πέρα ἀπὸ συμφορὲς γιὰ τὸν κόσμο.

Καὶ ὅλοι μόνοι μας ἐὰν ἀποφασίσωμε νὰ Τὸν βοηθήσωμε μὲ τὸ λογισμό μας, πάλι στὸ κενὸ δουλεύομε.

Ὅταν μὲ δέος συνειδητοποιήσωμε τὴν ἱερότητα τῆς ζωῆς καὶ τὴν παντοκρατορία τῆς Ἀγάπης, συνερχόμεθα ἐν μετανοίᾳ. Ταπεινούμεθα εὐγνώμονα καὶ εὐχαριστοῦμε συνεσταλμένοι.

Ζητοῦμε νὰ γίνεται τὸ θέλημά Του καὶ ἐγκεντριζόμαστε στὴν καλλιέλαιο τῆς ζωῆς.

Γίνονται παντοδύναμοι οἱ ἀδύνατοι. Αὐτοὶ εἶναι εὐλογία γιὰ ὅλους, γιατὶ ὅλοι εἴμαστε ἕνα.

Ἡ ἀποκαραδοκία τῶν ἐθνῶν καὶ ὁ τελικὸς σκοπὸς τῆς θείας βουλήσεως εἶναι: ἵνα πάντες ἓν ὦσι.

Ἀπὸ ἀγάπη πρὸς τὶς εὐαίσθητες ψυχές, ὅπου γῆς, ποὺ πονοῦν καὶ διψοῦν τὴν ἀλήθεια τῆς ἐλευθερίας· καὶ ἀπὸ σεβασμὸ πρὸς αὐτοὺς ποὺ πολτοποιήθηκαν - καὶ πολτοποιοῦνται - ἀπὸ τοὺς ὁλοκληρωτισμοὺς τοῦ ψεύδους, εἶναι καλὸ νὰ σεβαστοῦμε τὴν ἁγιότητα τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου ὅπως τὴν ἔπλασε ὁ Θεός.

**Ο αρχιμανδρίτης Βασίλειος (Γοντικάκης) υπήρξε Καθηγούμενος των μονών Σταυρονικήτα (1968-1990) και Ιβήρων (1990-2005) του Αγίου Όρους.*

(πηγή: Αντίφωνο, 1η Φεβρουαρίου 2013)

ΣΧΕΤΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ:

Το Άγιον Όρος παρεμβαίνει και δηλώνει αντίθετο στα νέα προγράμματα σπουδών για τα θρησκευτικά καυτηριάζοντας την επιχειρούμενη αλλοίωση του μαθήματος

Πιλοτικά Προγράμματα Θρησκευτικών: Κάτι ιερό και άγιο προδίδεται (Αρχιμ. Βασίλειος Γοντικάκης, Προηγούμενος Ιεράς Μονής Ιβήρων Αγίου Όρους)

Οδηγός προς την πανθρησκεία το νέο πρόγραμμα σπουδών για το μάθημα των θρησκευτικών (Αρχιμ. Γεώργιος Καψάνης, Ηγούμενος Ιεράς Μονής Οσίου Γρηγορίου Αγίου Όρους)

***Διαβάστε άλλα κείμενα του π. Βασιλείου πατώντας** εδώ*